

Εξώσεις, αστεγία και πισωγύρισμα στην ένταξη

Αθήνα, 30 Νοεμβρίου 2022: Οικογένειες και ευάλωτοι άνθρωποι στο δρόμο, παιδιά εκτός σχολείου, πρόσφυγες και μετανάστες έκθετοι για ακόμη μια φορά σε συνθήκες κοινωνικής απομόνωσης, εκμετάλλευσης και βίας. Αυτή είναι η νέα πραγματικότητα που παγιώνεται, καθώς πλησιάζει η ώρα που το πρόγραμμα στέγασης ΕΣΤΙΑ ετοιμάζεται να κλείσει οριστικά.

Αυξανόμενα τους τελευταίους μήνες, το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ) γίνεται αποδέκτης αγωνιωδών εκκλήσεων εκπαιδευτικών, που βλέπουν παιδιά πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο να αναγκάζονται να εγκαταλείψουν το σχολείο, τους φίλους, τους συμμαθητές και τους δασκάλους τους, για να μεταφερθούν σε απόμερους καταυλισμούς ή ακόμη και στο δρόμο. Αυτή η βίαιη διακοπή της εκπαιδευτικής διαδικασίας, η διάρρηξη κοινωνικών δεσμών και η στέρηση κάθε πλαισίου προστασίας ακόμη και από άκρως ευάλωτα άτομα, [όπως θύματα βασανιστηρίων και έμφυλης βίας](#), είναι μόνο μια πτυχή των ζητημάτων που έχουν ανακύψει σε συνέχεια και της απόφασης του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου να τερματίσει το πρόγραμμα φιλοξενίας αιτούντων/ουσών άσυλο σε διαμερίσματα εντός του αστικού ιστού έως και τα τέλη του έτους.

«Μας ενημέρωσαν ότι σε 2 μέρες πρέπει να εγκαταλείψουμε το διαμέρισμα. Δεν γνωρίζουμε [ακόμη] όμως που θα πάμε. Η εξώσή μας από το διαμέρισμα θα μας καταστήσει άστεγους, χωρίς καμία κοινωνική υποστήριξη, χωρίς φαγητό. Αλλά το γεγονός ότι τα παιδιά μας θα αναγκαστούν να στερηθούν την εκπαίδευση, είναι το πιο σημαντικό για εμάς.»

Πατέρας οικογένειας από το Ιράκ, που διαμένει στο πρόγραμμα ΕΣΤΙΑ

Χάνονται οι δεσμοί που έχουν αναπτύξει οι άνθρωποι με τη γειτονιά και την κοινότητα, καθώς και η δυνατότητά τους να παραμείνουν σε δουλειές που έχουν βρει μετά από πολύ αγώνα. Κάθε προσπάθεια ένταξης ανατρέπεται, αφού η ένταξη είναι μια διαδικασία που δεν συντελείται μέσα στα καμπ, αλλά «σε κάθε χωριό, πόλη και περιοχή όπου οι μετανάστες ζουν, εργάζονται, πηγαίνουν στο σχολείο ή συμμετέχουν σε κάποιον αθλητικό όμιλο».¹

Στους διαμένοντες του ΕΣΤΙΑ υπήρχαν και υπάρχουν άτομα με σοβαρές ή χρόνιες παθήσεις που χρίζουν πλαισίωσης ή/και αγωγής. Η εξαναγκαστική μεταφορά τους μακριά από τα νοσοκομεία και τους γιατρούς που τα παρακολουθούσαν, θέτει τη δυνατότητα υποστήριξής τους υπό αμφισβήτηση, εν μέσω και της διαχρονικής [υποστελέχωσης](#) των καταυλισμών σε απαραίτητο ιατρικό προσωπικό και εξοπλισμό. Υπάρχουν άτομα που έχουν υποστεί βία και φέρουν τραυματικές εμπειρίες από τη προγενέστερη διαμονή τους σε καταυλισμούς. Η επιστροφή τους σε περίκλειστες δομές, όπου η [ελευθερία κυκλοφορίας παραμένει περιορισμένη](#) κατ' επίκληση της πανδημίας, δεν αφήνει περιθώρια επούλωσης του τραύματός τους. Υπάρχουν οικογένειες με παιδιά, των οποίων η απρόσκοπτη πρόσβαση στην εκπαίδευση τίθεται και αυτή υπό αμφισβήτηση, λόγω της μη εξασφάλισης

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

απαραίτητων μέσων μεταφοράς σε κάποιους καταυλισμούς, αλλά και της παντελούς έλλειψης μέριμνας για όσα παιδιά βρίσκονται εκτός διαδικασίας ασύλου.

Το αποτέλεσμα είναι πολλοί άνθρωποι να χάνουν την εμπιστοσύνη τους στο σύστημα Υποδοχής της χώρας, προτιμώντας να ψάξουν μόνοι για εναλλακτικές κάλυψης των αναγκών τους, παρά το ότι αυτό αυξάνει τον κίνδυνο εκ νέου έκθεσής τους στη βία και την εκμετάλλευση.

Ο τερματισμός του προγράμματος ΕΣΤΙΑ θα σηματοδοτήσει την πλήρη μετατροπή του ελληνικού συστήματος Υποδοχής, σε ένα σύστημα κοινωνικής απομόνωσης όσων αναζητούν διεθνή προστασία στην Ελλάδα. Καλούμε έστω και αυτή την ύστατη στιγμή το Υπουργείο να αναθεωρήσει την απόφασή του, με στόχο τη διασφάλιση των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας όσων αιτούνται άσυλο στην Ελλάδα, της συμμόρφωσης της χώρας με τις διεθνείς υποχρεώσεις της και της ενίσχυσης εναλλακτικών μορφών υποδοχής, όπως το πρόγραμμα ΕΣΤΙΑ, του οποίου το θετικό αποτύπωμα στις τοπικές κοινωνίες έχει αναγνωρισθεί και από Δήμους που το φιλοξενούσαν.

«Εμείς έχουμε ήδη πάρει το δρόμο μας. Εντασσόμαστε. Η γυναίκα μου εκπαιδεύεται, τα παιδιά πάνε στο σχολείο, εγώ έχω βρει εργασία. Έχουμε κι ένα μωρό. Έχουμε πλάνο.

Με την επιστροφή στο καμπ σταματάει οποιαδήποτε πρόοδος. Όταν πας στο καμπ, βλέπεις την πλειοψηφία όσων μένουν εκεί, από το πρωί μέχρι το βράδυ, δεν κάνουν τίποτα, είναι συνέχεια στο σπίτι [container].

Τα παιδιά μου αγχώνονται κι αισθάνονται τραυματισμένα. Όταν πάνε στο σχολείο, βλέπουν τους φίλους, τους δασκάλους τους, πάνε εκδρομή, βλέπουν και μαθαίνουν την πόλη, πάνε στην εκκλησία. Εκεί [στο καμπ] δεν υπάρχει εκκλησία. Είναι μια φυλακή. Περνάνε όλη τους τη μέρα σε μια θέση, κλεισμένα.»

Αιτών άσυλο, πατέρας τριών παιδιών, που διέμενε στο πρόγραμμα ΕΣΤΙΑ

Σημειώσεις για τους συντάκτες

- Στις 22 Φεβρουαρίου 2022 το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου ανακοίνωσε τον τερματισμό του προγράμματος ΕΣΤΙΑ έως και το τέλος του έτους, επικαλούμενο τη [«βελτιωμένη διαχείριση του Μεταναστευτικού»](#) και πιο πρόσφατα τον στόχο της [«περαιτέρω αποσυμφόρηση\[ς\] των αστικών κέντρων»](#). Τίθεται, ωστόσο, το ερώτημα της αναγκαιότητας του μέτρου, δεδομένου ότι [σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου](#), το ποσοστό των συνολικά διαμενόντων στο εθνικό σύστημα Υποδοχής, που στην πλειοψηφία του απαρτίζεται από δομές εκτός του αστικού ιστού, δεν ξεπερνά το 0,17% του πληθυσμού της χώρας, ενώ σε κάποιες Περιφέρειες είναι ή/και προσεγγίζει το μηδέν.

**ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ**

Παράλληλα, οι προεκτάσεις της μεταφοράς ενός ιδιαίτερα ευάλωτου πληθυσμού εξολοκλήρου σε καταυλισμούς αποσιωπώνται, τη στιγμή μάλιστα που ο [Ευρωπαϊός Συνήγορος](#) έχει αυτεπαγγέλτως ξεκινήσει έρευνα για τη συμμόρφωσή των Κλειστών Ελεγχόμενων Δομών Νήσων με τα θεμελιώδη δικαιώματα.

- Από την αρχή του έτους έως και τις 31 Οκτωβρίου 2022 έχουν απευθυνθεί προς υποστήριξη στο Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ) άνω των 100 αιτούντων/ουσών άσυλο που εκτιμάται πως έμεναν σε συνθήκες αστεγίας και επισφαλούς στέγασης. Περισσότερες από τις μισές περιπτώσεις (περί το 56%) αφορούν άτομα με τουλάχιστον μια μορφή ευαλωτότητας, με τις πλέον κυρίαρχες ευαλωτότητες να αφορούν θύματα βασανιστηρίων (17%), μόνες γυναίκες και μονογονεϊκές οικογένειες (11%) και επιζώσες/όντες βιασμού και άλλων σοβαρών μορφών βίας (9%). Στη συντριπτική πλειοψηφία προέρχονται από χώρες που χαρακτηρίζονται από γενικευμένες παραβιάσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων και βία, όπως το Αφγανιστάν, το Ιράν, η Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, η Παλαιστίνη, η Σομαλία, η Συρία και η Τουρκία.
- Παράλληλα, σημαντικός είναι και ο αριθμός όσων εξωθούνται στο δρόμο, χωρίς κανένα προστατευτικό πλαίσιο, λόγω επιμονής της κυβέρνησης να εξετάζονται τα αιτήματα ασύλου τους με βάση το αν η Τουρκία θα ήταν «ασφαλής» για αυτούς και αυτές. Υπενθυμίζεται πως σύμφωνα και με πρόσφατη έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η Τουρκία [δεν μπορεί να θεωρείται ασφαλής για πρόσφυ\(ισσ\)ες](#). Πέραν αυτού, στην περίπτωση της Τουρκίας η εφαρμογή της έννοιας της «ασφαλούς τρίτης χώρας» στερείται νομικής βάσης, λόγω και της άρνησής της να δεχθεί επιστροφές από την Ελλάδα από τον Μάρτιο του 2020. Παρόλα αυτά, από τον Ιούνιο του 2021 έως τον Ιούνιο του 2022, περισσότερα από 7.000 αιτήματα ασύλου έχουν απορριφθεί στην Ελλάδα ως «απαράδεκτα», κατ' εφαρμογή της Κοινής Υπουργικής Απόφασης (ΚΥΑ) που ορίζει την Τουρκία ως «ασφαλή τρίτη χώρα» για πρόσφυγ(ισσ)ες.

¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Σχέδιο δράσης για την ενσωμάτωση και την ένταξη για την περίοδο 2021-2027, 24 Νοεμβρίου 2020: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0758&from=EN>.